

ДЖОН СТАЙНБЕК

ЛУНАТА ЗАЛЕЗЕ
БЕЗПЪТНИЯТ АВТОБУС

The Moon is Down

The Wayward Bus

© John Steinbeck, 1942, 1947

© Elanie Steinbeck, John Steinbeck IV and Thom Steinbeck, 1975

© Цветан Петков, превод от английски език

© Елена Христова, превод от английски език

© Димитър Стоянов – Димб – худ. оформление на корицата

© Издателство ЕРА, София, 2016

ISBN 978-954-389-392-8

Книгите на *ЕРА* търсете на
www.erabooks.net

ДЖОН СТАЙНБЕК

ЛУНАТА ЗАЛЕЗЕ

БЕЗПЪТНИЯТ

АВТОБУС

ЕРА

ЛУНАТА ЗАЛЕЗЕ

Първа глава

В десет и четирийсет и пет всичко беше свършило: градът окупиран, защитниците – победени, войната – приключена. Нашественикът беше подготвил своята кампания също така грижливо, както и други, по-големи. В тази неделна утрин пощальонът и полицаят излязоха за риба с яхтата на господин Коръл, уважавания от всички бакалин. Той им даде добре поддържаната си яхта за целия ден. Пощальонът и полицаят се намираха на няколко мили навътре в морето, когато забелязаха покрай тях да минава тъмен транспортен кораб, натоварен с войници. Като общински служители това съвсем определено ги засягаше и двамата обърнаха към брега, но, разбира се, докато стигнат в пристанището, батальонът вече беше завладял града. Полицията и пощальонът дори не успяха да влязат в канцелариите си в кметството, а когато настояха на правата си, ги арестуваха и ги хвърлиха в градския затвор.

В тази неделна утрин цялата местна войска, на брой дванайсет души, също не беше в града, защото уважаваният от всички бакалин господин Коръл даде безплатен обяд, мишени, патрони и награди за състезание по стрелба, предвидено да се проведе на седем-осем километра от града, горе в планината, в една чудесна долчинка, собственост на същия господин Коръл. Местните войници, едри, тромави момчета, чуха самолетите, видяха в далечината парашутите и тръгнаха в ускорен марш обратно към града. Когато пристигнаха, завоеателят беше разположил картечници от двете страни на пътя. Тромавите войници, почти без опит в боя и никакъв опит в поражението, започнаха да стрелят с пушките си. Картечниците изтракаха и в миг шестима от тях се превър-

наха в мъртви, надупчени вързопи, трима – в полумъртви надупчени вързопи, а останалите трима избягаха в планината с пушките си.

В десет и трийсет духовата музика на нашествениците свиреше красиви, сантиментални мелодии на градския площад, докато гражданите слушаха, застанали наоколо, и зяпаха сащисани мъжете със сиви каски на главите и автомати в ръцете.

В десет и трийсет и осем шестимата надупчени бяха погребани, парашутите сгънати и войниците настанени в склада на господин Коръл, който се намираше при кея и по чиито рафтове имаше одеяла и походни легла за целия батальон.

Към десет и четирийсет и пет кметът, старият Ордън, получи от полковник Лансър, командващия нашествениците, официално искане за аудиенция, определена точно за единайсет часа в петстайната резиденция на кмета.

Приемната на резиденцията беше много уютна и приветлива. Позлатените столове с износена тапицерия бяха подредени край стените като излишни слуги без работа. В сводестото мраморно огнище беше сложена малка скара с червена жарава, а пред нея – ръчно изрисувана кофа за въглища. На полицата над огнището, между две тумбести вази, се мъдреше голям къдрав порцеланов часовник, отрупан с херувими. Тапетите бяха тъмночервени със златни фигури, а дървената облицовка – бяла, красива и чиста. Картините по стените представяха най-вече удивителния героизъм на големи кучета, които спасяват деца в опасност. Човек оставаше с впечатлението, че нито едно дете няма да загине от наводнение, пожар или земетресение, стига наоколо да има голямо куче.

Край огнището седеше старият доктор Уинтър, брадат, делничен и добродушен – историограф и лекар на града. Той гледаше с изумление в скута си, където палците му се премятаха неспирно един през друг. Видът му беше толкова

благ, че само проникателен човек би могъл да схване колко проникателен е всъщност той. Лекарят вдигна поглед, за да разбере дали Джоузеф, слугата на кмета, е забелязал чудното въртене на палците му.

– Единайсет ли? – попита доктор Уинтър.

Джоузеф разсеяно отвърна:

– Да, господине, в бележката пишеше „единайсет“.

– Ти четеш ли бележката?

– Не, господине. Негово превъзходителство ми я прочете.

И Джоузеф продължи да проверява дали някой от позлатените столове не се е преместил, откакто ги подреди там за последен път. Имаше навика да се мръщи на мебелите, като че ли очакваше от тях да се държат неприлично, да правят бели или да са прашни. С една дума, докато кметът Ордън ръководеше хората, Джоузеф властваше над мебелите, сребърните прибори и чиниите. Беше възрастен, слаб, сериозен и животът му изглеждаше толкова сложен, че само един проникателен човек би могъл да прозре колко прост е всъщност. Не намираше нищо удивително във въртящите се палци на доктор Уинтър; нещо повече, дразнеше се от тях. Джоузеф подозираше, че след като в града има чужди войници, а местната армия е избита или пленена, значи става нещо доста важно. Рано или късно Джоузеф трябваше да си състави мнение за всичко това. Той не намираше за уместно каквото и да е лекомислие, въртене на палци или пък разни номера от страна на мебелите. Доктор Уинтър премести стола си с няколко сантиметра. Джоузеф нетърпеливо зачака да настъпи моментът, когато ще може да го върне на определеното му място.

– Единайсет часът, а? – повтори докторът. – И бъди сигурен, че ще са тук навреме. Тези хора знаят цената на времето.

– Да, господине.

– На времето и на машините.

– Да, господине.

– Втурнали са се към съдбата си, сякаш тя няма да ги чака. С раменете си подбутват света да се върти по-бързо.

Тук слугата отвърна: „Точно така, господине.“ Защото му беше омръзнало да казва: „Да, господине.“

Джоузеф не одобряваше такъв вид разговори, понеже те не му помагаша да си състави мнение за каквото и да е. Ако подхвърлеше по-късно пред готвачката: „Хора, които знаят цената на времето, Ани“ – би прозвучало безсмислено. Тя щеше да запита: „Кой?“, а после: „Защо?“ – и най-сетне да отсече: „Това са глупости!“ Джоузеф се беше опитвал да вмъкне приказките на доктора в разговорите си с нея и това винаги завършваше по един и същи начин – Ани неизменно ги намираще за глупави.

Доктор Уинтър вдигна поглед от палците си и се загледа как слугата подрежда столовете.

– Какво прави кметът?

– Облича се, да приеме полковника, господине.

– И ти не му помагаш? Сам няма да успее да се облече.

– Помага му госпожата. Тя иска той да изглежда възможно най-добре. Тя... – Тук Джоузеф леко се изчерви. – Госпожата му почиства космите от ушите, господине. Това го гъделичка. На мен не ми позволява да го правя.

– Разбира се, че гъделичка.

– Госпожата настоява.

Докторът се изсмя. Стана и протегна ръце към огъня, а слугата ловко се шмугна зад него и върна стола на място.

– Чудесни сме. Страната ни загива, градът ни е завзет, кметът се готви да приеме завоевателя, а госпожата държи съпротивляващия се кмет за врата и му почиства космите от ушите.

– Много беше обрасъл – рече Джоузеф. – А също и веждите му. Негово превъзходителство понася още по-малко да му подстригват веждите. Твърди, че боляло. Съмнявам се дали и госпожата ще успее да го направи.

– Ще се опита.

– Иска ѝ се той да изглежда възможно най-добре, господине.

През стъклото на входната врата надникна човек с каска и след това се почука. Сякаш топлата светлина от стаята си отиде и на нейно място се вмъкна някаква сивота.

Доктор Уинтър погледна часовника.

– По-рано идват. Отвори им, Джоузеф.

Слугата отиде до вратата и я отвори. Беше дошъл облечен в шинел войник. Имаше каска, а на рамото му висеше автомат. Огледа се бързо и влезе. Зад него на вратата застана офицер. Униформата му беше като на всички останали и чинът личеше само по пагоните.

Офицерът влезе и погледна към доктор Уинтър. Външността му натрапчиво напомняше за английски джентълмен: отпуснат, с червено лице, с дълг, но все пак приятен на вид нос. Изглеждаше притеснен от униформата си, както е с повечето британски генерали. Застана до вратата, вперил поглед в доктор Уинтър, и попита:

– Вие ли сте кметът Ордън, господине?

Доктор Уинтър се усмихна.

– Не, не съм.

– В такъв случай сте чиновник?

– Не, аз съм градският лекар и съм приятел на кмета.

Офицерът попита:

– Къде е кметът Ордън?

– Облича се, за да ви приеме. Вие сте полковникът?

– Не, не съм. Аз съм капитан Бентик. – Поклони се и лекарят му отвърна с лек поклон. Капитан Бентик продължи, сякаш леко смутен от онова, което имаше да каже: – Според нашия устав сме длъжни да претърсваме за оръжие всяко помещение, в което ще влиза командващият. В това няма нищо обидно, господине. – После викна през рамо: – Сержант!

Сержантът се приближи бързо към Джоузеф, потупа джобовете му и съобщи:

– Нищо, господин капитан.

Капитан Бентик се обърна към доктора:

– Надявам се, ще ни извините. – Сержантът отиде при Уинтър и го потупа по джобовете. Ръцете му се задържаха при вътрешния джоб на самото. Бръкна бързо, извади оттам малка черна кожена чанта и я занесе на капитана. Бентик отвори чантичката и видя няколко прости хирургически инструмента: два скалпела, хирургически игли, щипки, игла за подкожни инжекции. Затвори чантичката и я подаде на доктора, който рече:

– Вижте, аз съм селски лекар. Един път ми се наложи да оперирам апандисит с кухненски нож. Оттогава винаги нося тези неща със себе си.

– Доколкото зная, тук има огнестрелно оръжие – каза капитан Бентик и извади от джоба си малък бележник с кожена подвързия.

– Нищо не пропускайте.

– Да, от известно време тук работи наш човек.

– Едва ли ще ми кажете кой е той.

– Вече си е свършил работата. Не виждам какво може да стане, ако ви кажа. Името му е Коръл.

Лекарят зяпна от изумление.

– Джордж Коръл? Как! Това ми се струва невъзможно. Той направи толкова много за града. Дори отпусна награди за състезанието по стрелба тази сутрин. – Каза го и по очите му пролича, че започва да схваща какво всъщност се е случило. После добави: – Сега ми е ясно защо организира състезанието по стрелба. Да, разбирам. И все пак, Джордж Коръл! Струва ми се невъзможно!

Вратата отляво се отвори и влезе кметът Ордън; човъркаше с малкия си пръст в дясното ухо. Беше с официалния си редингот, на врата му висеше медальон – символ на длъжността му. Имаше големи рунтави бели мустаци и още два по-малки – над всяко око по един. Бялата му коса беше току-

що сресана и космите започваха да се стремят към свобода, мъчеха се да се изправят. Дългогодишен кмет на града, той се беше превърнал в олицетворение на управник. Дори възрастните хора, когато видеха написана думата „кмет“, си представяха Ордън. Беше се слял с длъжността си. Тя му придаваше достойнство, а той на нея – топлота.

Появи се и госпожата – дребна, сбръчкана и свирепа. Тя живееше с чувството, че е скроила този човек от цяло парче плат и го е създала; живееше с дълбокото убеждение, че ако можеше да започне всичко отначало, щеше да свърши по-добра работа. Само един-два пъти през живота си беше успяла да го разбере напълно, но онази част от него, която познаваше добре и в цялата ѝ сложност; и най-малкият му апетит или болка, невнимание или лошотия не ѝ убягваха; нито една негова мисъл или мечта, или пък копнеж не достигаха до нея. И въпреки това няколко пъти през живота си бе имала своите звездни мигове.

Тя заобиколи кмета, хвана го за ръката, измъкна пръста от възмутеното му ухо и го дръпна настрана, тъй както би измъкнала пръста от устата на бебе.

– Не мога да повярвам, че боли толкова, колкото твърдиш – каза тя. После се обърна към доктор Уинтър: – Не ми дава да му оправя веждите.

– Боли – обади се кметът.

– Е, добре, щом държиш да изглеждаш така, с нищо не мога да ти помогна. – Оправи вратовръзката му и се обърна към Уинтър: – Радвам се, че си тук, докторе. Колко души според теб ще дойдат? – Едва сега вдигна очи, забеляза капитан Бентик и възкликна: – О, полковникът!

– Не, госпожо – отвърна капитанът, – само подготвям нещата за полковника. Сержант!

Сержантът, който в това време обръщаше възглавници и надничаше зад картини, се приближи бързо до кмета и прокара ръце по джобовете му.

Бентик се извини:

– Съжалявам, господин кмете, но уставът го изисква. – А после погледна в малкия си бележник. – Ваше превъзходителство, известно ми е, че тук имате огнестрелно оръжие. Доколкото зная, два броя.

Кметът се учуди:

– Огнестрелно оръжие ли? Предполагам, имате предвид пушки. Да, имам ловна и спортна пушка. – После добави извинително: – Знаете ли, вече не ходя много на лов. Все се готвя да отида, а после, като се открие сезонът, не излизам. Не ми доставя удоволствие както едно време.

Капитан Бентик настоя:

– Къде са пушките, ваше превъзходителство?

– Ами струва ми се... – започна кметът и се обърна към госпожата: – Не бяха ли отзад, в шкафа в спалнята, при бастуните?

– Да, и всички дрехи в този шкаф миришат на смазка. Да беше ги сложил някъде другаде.

Капитанът изкомандва: „Сержант!“ И сержантът се втурна в спалнята.

– Неприятно задължение, съжалявам – рече Бентик.

Сержантът се върна с ловна двуцевка и доста хубава спортна пушка с ремък. Подпря ги до входната врата.

– Това е всичко. Благодаря ви, ваше превъзходителство! Благодаря ви, госпожо!

Бентик се обърна и се поклони леко на доктор Уинтър:

– Благодаря ви, докторе! Полковник Лансър ей-сега ще дойде. Довиждане.

И излезе, последван от сержанта, който носеше двете пушки в лявата, а автомата – в дясната си ръка.

– За момент помислих, че е полковникът. Приятен младеж – обади се госпожата.

Доктор Уинтър рече язвително:

– Не, той само охранява полковника.

А госпожата се питаше: „Колко ли офицери ще дойдат?“ Погледна към Джоузеф и го видя как безсрамно подслушва. Поклати глава и се намръщи, а той се залови да върши дребните неща, с които се занимаваше преди. Започна отново да бърше праха от всичко.

Госпожата попита:

– Според вас колко от тях ще дойдат?

Лекарят ядосано придърпа стол и отново седна с думите:

– Не зная.

– Ами... – Тя се намръщи по посока на Джоузеф. – Ние обсъждахме. Дали да им предложим чай или по чаша вино? Ако трябва да ги черпим, не зная колко от тях ще дойдат, а ако не трябва, тогава какво ще правим?

Доктор Уинтър поклати глава и се усмихна.

– Не зная. Толкова отдавна не сме побеждавали никого, а и нас не са ни побеждавали. Не зная кое е редно.

Кметът отново зачовърка с пръст в сърбящото го ухо. Той изрече:

– Аз пък не смятам, че трябва. Не смятам, че хората ще одобрят. Не искам да пия вино с тях. Не зная защо.

Госпожата потърси подкрепа от лекаря.

– Нали в древни времена хората – имам предвид водачите – са се поздравявали и са пили по чаша вино?

Доктор Уинтър кимна.

– Да, наистина са го правили. – Поклати глава. – Може би тогава е било различно. Кралете и принцовете са играели на война, тъй както англичаните си играят на лов. Когато убият лисица, се събират на закуска. Но кметът вероятно е прав. Може хората да не одобрят това, че той пие със завоевателя.

– Хората са долу и слушат музиката. Ани ми каза. Щом те могат да го правят, защо ние да не се държим прилично?

Кметът впери поглед в нея и каза троснато:

– Госпожо, смятам, с ваше разрешение, да не пием вино. Сега хората са объркани. Живели са толкова време в мир,

че не могат напълно да повярват във войната. Ще свикнат и няма повече да са объркани. Затова именно са ме избрали – за да не са объркани. Тази сутрин бяха убити шестима младежи от града, нямам намерение да правим ловна закуска. Народите не водят война за спорт.

Жената се поклони леко. Няколко пъти досега съпругът ѝ се беше държал като кмет. Научила се бе да не смесва кмета със съпруга.

Ордън погледна часовника си и когато Джоузеф влезе с малка чашка кафе, я взе разсеяно.

– Благодаря – рече и отпи. – Трябва да ми стане ясно – обърна се той към доктор Уинтър, сякаш се извиняваше. – Аз трябва... знаеш ли колко са нашествениците?

– Не са много – отвърна докторът. – Според мен не повече от двеста и петдесет души, но всички са с автомати.

Кметът пак отпи от кафето и поде:

– А какво е положението в останалата част от страната?

Докторът повдигна рамене.

– Никъде ли не е имало съпротива? – продължи кметът без надежда в гласа си.

И отново лекарят повдигна рамене.

– Не зная. Връзките са прекъснати или завзети. Няма вести.

– А нашите момчета. Войниците?

– Не зная – отвърна докторът.

Джоузеф се намеси:

– Чух... всъщност Ани е чула...

– Какво, Джоузеф?

– Шестима били убити, господин кмете, с картечниците.

Ани каза, че трима били ранени и заловени.

– Но те бяха дванайсет.

– Ани чула, че трима са избягали.

Кметът рязко се обърна и попита:

– Кой са избягали?

– Не зная, господин кмете. Ани не е чула.

Госпожата провери с пръст дали няма прах по масата и рече:

– Джоузеф, когато дойдат, стой близо до звънеца. Може нещичко да ни дотрябва. Освен това, Джоузеф, сложи си другото сако. Онова с копчетата. – Замисли се за момент. – И, Джоузеф, щом свършиш това, което са ти казали да направиш, излизай от стаята. Лошо впечатление прави, когато висееш наоколо и слушаш. Намирисва на провинция, разбираш ли?

– Да, госпожо.

– Няма да сервираме вино, Джоузеф, но можеш да сложиш някоя и друга цигара в малката сребърна кутия. И да не вземеш, когато палиш цигарата на полковника, да драснеш клечката на подметката си. Драсни я на кутията.

– Добре, госпожо.

Кметът разкопча редингота и извади часовника си, погледна го, сложи го обратно и пак се закопча, но с едно копче по-нагоре. Жена му отиде при него и го закопча както трябва.

Доктор Уинтър запита:

– Колко е часът?

– Единайсет без пет.

– Хора, които знаят цената на времето – рече лекарят. – Ще бъдат точни. Искаш ли да си отида?

Ордън погледна сепнато.

– Да си отидеш ли? Не... не, остани. – Засмя се тихо. – Малко съм изплашен – рече, сякаш се извиняваше. – Е, не точно изплашен, но съм нервен. – И добави безпомощно: – Много отдавна не са ни побеждавали... – Спря и се послуша. В далечината се чуваше духовна музика. Свиреха марш. Всички се обърнаха в тази посока и се заслушаха.

– Ето ги, идват – продума госпожата. – Надявам се, че няма да дойдат много наведнъж. Стаята не е голяма.

Доктор Уинтър рече саркастично:

– Може би госпожата би предпочела залата с огледалата във Версай?

Тя сви устни и се огледа. Вече мислено разполагаше на шествениците.

– Стаята е съвсем малка – повтори.

Духовата музика отекна по-силно, после заглъхна. На вратата леко се почука.

– Кой ли пък ще е това? Джоузеф, виж кой е и му кажи да дойде по-късно. Много сме заети.

Отново се почука. Слугата отиде до вратата и я отвори, отначало малко, после по-широко. Появи се войник с каска и ръкавици.

– Полковник Лансър поднася почитанията си – рече влезлият – и моли за аудиенция при ваше превъзходителство.

Джоузеф отвори широко вратата. Войникът с каската влезе вътре, огледа бързо стаята и отстъпи встрани.

– Полковник Лансър – обяви той.

В стаята влезе още един военен с каска. И неговият чин личеше единствено по пагоните. Последва го нисичък човек в черен всекидневен костюм. Полковникът беше на средна възраст, с прошарена коса, стегнат и с уморен вид. Имаше изправените рамене на военен, но очите му не гледаха с празен поглед, както е обикновено при военните. Дребният човек до него беше плешив, с розови бузи, с малки черни очички и чувствени устни.

Полковник Лансър свали каската си. Поклони се отривисто.

– Ваше превъзходителство! – Поклони се на жената: – Госпожо! – После нареди: – Затворете вратата, ефрейтор!

Джоузеф бързо затвори вратата и изгледа победоносно ефрейтора.

Лансър обърна въпросителен поглед към лекаря и кметът поясни:

– Това е доктор Уинтър.

– Служебно лице? – попита полковникът.

– Лекар, господин полковник, и бих могъл да добавя, местният историограф.

Лансър леко се поклони.

– Доктор Уинтър, не искам да съм неучтив, но може би във вашата история ще има страница...

А лекарят се усмихна.

– Може би много страници.

Полковникът се извърна леко към спътника си:

– Смятам, че познавате господин Коръл.

– Джордж Коръл? Разбира се, че го познавам. Как си, Джордж?

Доктор Уинтър побърза да се намеси. Той заяви много официално:

– Ваше превъзходителство, нашият приятел Джордж Коръл е подготвил града за нашествието. Нашият благодетел Джордж Коръл изпрати войниците ни в планината. Нашият гост на вечеря Джордж Коръл е направил списък на всяко огнестрелно оръжие в града. Нашият приятел, Джордж Коръл...

– Работа за онова, в което вярвам – прекъсна го Коръл гневно. – В това няма нищо непочтено.

Ордън запна. Беше сащисан. Погледна безпомощно първо Уинтър, после Коръл.

– Не мога да повярвам. Джордж, нали това не е истина? Седял си на моята маса, пил си порто с мен. Та нали ти ми помогна да направя плана на болницата. Това не е вярно!

Взря се в Коръл, но той му отвърна с войнствен поглед. Настъпи мълчание. После лицето на кмета се изпъна, стана много официално, а тялото му се вдърви. Обвърна се към полковник Лансър:

– Не желая да разговарям в присъствието на този господин. Коръл се възпротиви:

– Аз имам право да съм тук. И аз съм войник като останалите. Само дете не нося униформа.

Кметът повтори:

– Не желая да разговарям в присъствието на този господин.

– Ще ни оставите ли, господин Коръл? – попита Лансър.
Коръл настоя:

– Имам право да съм тук.

Полковникът повтори рязко:

– Ще ни оставите ли, господин Коръл? Или имате по-висок чин от мен?

– О, не, господин полковник.

– Моля ви, господин Коръл, вървете си.

И Коръл погледна кмета гневно, а после се обърна и излезе. Доктор Уинтър се изсмя тихо.

– Това си струва да бъде отбелязано в моята история.

Полковник Лансър му хвърли бърз поглед, но нищо не каза.

Вратата отдясно се откряна и се показа разгневеното лице на сламенокосата Ани. Очите ѝ бяха зачервени.

– На задната врата стоят войници, госпожо – рече тя. – Висят там без работа.

– Те няма да влязат – съобщи полковникът. – Просто такъв е военният ред.

– Ани – каза госпожата е леден глас, – ако имаш нещо да кажеш, изпращай Джоузеф.

– Отде да знам дали няма да се опитат да влязат – настоя Ани. – Подушиха кафето.

– Ани!

– Да, госпожо.

– Мога ли да седна? – попита полковникът и обясни: – Отдавна не сме спали.

Кметът от своя страна сякаш се събуди от сън.

– Да – отговори, – разбира се, заповядайте.

Полковникът погледна към госпожата, тя седна и той се отпусна уморено на един стол. Кметът остана прав, все още беше като унесен.

Полковникът започна:

– Искаме да се разбираме колкото се може по-добре. Господин кмете, трябва да знаете, че това е преди всичко един

делови ход. Имаме нужда от тукашните каменни въглища и от риболова. Ще се постареем да минем с възможно по-малко търкания.

– Нямам вести – каза кметът. – Какво е положението с останалата част от страната?

– Цялата е завзета – отвърна полковникът. – Всичко беше добре планирано.

– Никъде ли не е имало съпротива?

Полковникът го изгледа съчувствено.

– По-добре да не беше имало. Да, оказаха известна съпротива, но тя само доведе до кръвопролития. Много внимателно подготвихме плановете си.

– И все пак е имало съпротива? – настоя Ордън.

– Да, но е било глупаво да се съпротивляват.

Доктор Уинтър схвана донякъде защо кметът упорства с този въпрос.

– Вярно – подхвърли, – глупаво е било, но са се съпротивлявали.

– Само някои и тях вече ги няма – отвърни Лансър. – Като цяло населението е спокойно.

– Населението все още не разбира какво е станало – рече доктор Уинтър.

– Започва да разбира – настоя Лансър. – Повече няма да постъпват глупаво. – Покашля се и тонът му стана делови. – А сега, господин кмете, да пристъпим към работа. Наистина съм много уморен, но трябва всичко да уредя, преди да легна и да поспя. – Премести се по-напред на стола си. – Аз съм по-скоро инженер, отколкото военен. Всичко това е по-скоро инженерна, отколкото военна операция. Въглищата трябва да се копаят и да се транспортират по море. Имаме техники, но местните хора ще продължат да работят в мината. Това ясно ли е? Не искаме да бъдем сурови.

– Да, това е съвсем ясно – рече Ордън. – Но да предположим, че те не пожелаят да работят в мината?

– Надявам се, че ще искат, защото е необходимо. Имаме нужда от тези въглища – отвърна полковникът.

– Но ако все пак не искат?

– Трябва. Те са дисциплинирани хора. Няма да им се ще да имат неприятности. – Изчака отговора на кмета, но такъв не последва. – Не е ли така, господин кмете?

Кметът нави веригата на медальона около пръста си.

– Не зная, господин полковник. Те са дисциплинирани при собствената си власт. Не зная дали ще са дисциплинирани при вашата. Това не е известно. Изграждали сме нашата власт в продължение на четиристотин години.

– Това ни е известно – побърза да каже полковникът, – ето защо ще запазим вашата власт. Вие ще си останете кмет, вие ще издавате заповедите, вие ще присъждате наградите и наказанията. По този начин те няма да ни създават неприятности.

Кметът погледна към доктор Уинтър:

– Ти какво мислиш?

– Не зная – отвърна той. – Ще бъде интересно да видим. Очаквам неприятности. Може и да се ожесточат.

– И аз не зная. – Ордън се обърна към Лансър: – Господин полковник, произлизам от този народ и въпреки това не зная какво ще направят. Може би вие знаете. Някои народи приемат наложените им ръководители и им се подчиняват. Но моите хора са ме избрали. Те са ме издигнали, те могат и да ме свалят. Може би ще го сторят, ако сметнат, че съм минал на ваша страна. Просто не зная.

– Ще им направите добро, ако поддържате реда сред тях – рече полковникът.

– Добро ли?

– Да, добро. Ваш дълг е да ги защитавате от бедни. Ако се бунтуват, ще изпаднат в беда. На нас въглищата ни трябва, разбирате ли? Нашите ръководители изискват от нас да ги осигурим, без да ни казват как. А вие трябва да пазите хората

си. Трябва да ги накарате да работят и по този начин да ги опазите.

– Да предположим, че не искат да бъдат опазени?

– Тогава вие трябва да мислите вместо тях.

– Моят народ не обича друг да мисли вместо него – заяви кметът не без известна гордост. – Може би по това се отличава от вашия. Колкото и да съм объркан, в това поне съм сигурен.

В същото време влезе бързо Джоузеф и остана приведен, готов да заговори. Госпожата попита:

– Какво има, Джоузеф? Дай сребърната кутия за цигари.

– Извинете ме, госпожо – каза той. – Извинете ме, ваше превъзходителство.

– Какво има? – попита кметът.

– Ани, господин кмете. Започва да се гневи.

– Какво става? – поиска да знае госпожата.

– На Ани не ѝ харесва това, че войниците стоят на задния вход.

– Нещо лошо ли правят? – попита полковникът.

– Гледат през вратата към Ани. А тя не обича това.

– Изпълняват заповеди. Нищо лошо не правят – поясни полковникът.

– Но Ани не обича да я зяпат.

– Джоузеф, предупреди Ани да внимава – нареди госпожата.

– Да, госпожо – отвърна слугата и излезе.

Полковникът уморено примижа.

– И още нещо, ваше превъзходителство. Възможно ли е аз и моят щаб да се настаним тук?

Кметът се замисли.

– Къщата е малка. Има по-големи и по-удобни от нея.

В същия момент слугата се върна със сребърната кутия за цигари, отвори я и я поднесе на полковника. Когато той взе цигара, Джоузеф церемониално му я запали. Лансър всмукна дълбоко.

– Не е там работата – поясни той. – Установили сме, че нещата са по-спокойни, когато щабът е настанен под покрива на местната власт.

– Искате да кажете, хората остават с впечатлението, че е установено сътрудничество.

– Да, предполагам, че е така.

Кметът погледна безпомощно към доктор Уинтър, но той не можа да му предложи нищо друго освен кисела усмивка. Ордън тихо попита:

– Имам ли възможност да се откажа от честта?

– Съжалявам – отвърна полковникът. – Не. Такива са нарежданията на моя Водач.

– Това няма да се хареса на народа – рече Ордън.

– Все този народ! Народът е разоръжен. Народът няма думата.

Кметът поклати глава.

– Нищо не разбирате, господин полковник.

Отвън се разнесе сърдит женски глас, чу се удар и мъжки вик. Джоузеф се вмъкна вътре.

– Лисна му вряла вода – каза той. – Много е гневна.

Долетяха команди и тропот на крака. Полковник Лансър тежко се надигна и попита:

– Нямате ли власт над слугите си, господин кмете?

Ордън се усмихна.

– Много малко. Когато е в настроение, тя е добра готвачка. Някой пострада ли? – обърна се той към Джоузеф.

– Водата беше вряла, господин кмете.